

Szigethy Anna
Kiadvány a Magyar Zoltán Posztdoktori Ösztöndíjjal végzett művekről
2013-14

Szigethy Anna

NŐK, PORTRÉK, PONGYOLÁK
LAKÓTELEP

Négy atipikus portré nőkről Budapesten vagy Berlinben. A városok, környezetek nagyon fontosak ebben az esetben : megadják azt a történelmi vagy szociológiai keretet, amiben a bemutatásra kerülő alakok személyes bemutatása mellett általánosabban is szól a környezetükről, a két városról.

A kihalt városszéli fotósorozatok, átmeneti terek és változó identitású helyek bemutatása után kezdtem foglalkozni a bennük lakókkal, így kezdett realizálódni a forma : videók és fotósorozatok, tárgyakkal kiegészített installációk.

Nagyon befolyásolja őket, hogy hol és mikor élnek, mi a rendelkezésükre álló tér : ekörül forog mindegyik mű, miközben egyszerűen beszélnek az életükről a kettévágott Berlinben (Gudrun), megmutatják intim közegüket (Sophie Müller arcképe) vagy mesélnek Budapestre költözésükről, hogy hogyan fogadta be őket a város, milyen képeket kapcsolnak kedveñc helyeikhez (Edit képei), végül az utolsó, legintimebb portré az anyáról (anyámról), mint egyik legfontosabb női szerepről szól.

Nők, portrék, pongyolák
Kiscelli Múzeum, Budapest

2013

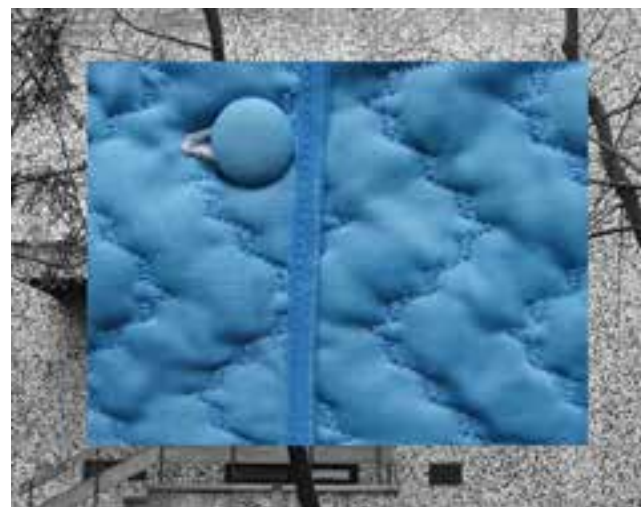

Nők, pongyolák 2013

25 szabóbabán pongyolák, **Városkép, egyszerre** fotósorozat, 60 x 80 cm,
Nők, pongyolák videó, 3'13, 2013, a Kertes házak utcája című film részleteivel

A kiállítás bevezető installációja egy 25 felöltötött szabóbabából álló munka. A Nők, pongyolák ruhái a babákon egy tömegben sorakoznak fel a belépő előtt. Mindenféle stílusú és korszakból lehet itt látni pongyolákat; vannak pasztelles romantikus virágmintások csipkével, retinaszaggató narancs, sárga vagy piros kabátok, vidám felhőtlen, a korabeli rajzfilmek világára emlékeztető darabok vagy anyagokban, elegáns egyszerűségükben az előző századok házikabátjaira utalók. Mint egy vidám női hadsereg, egy tömegben a mozdulatlan babák a nejlonruhákkal, ahol csak az anyag, a riasztó műanyag az azonos.

Anyagkutatás közben valóságos kincsésbányára bukkantam egy budapesti Ruti Butik hálózat boltban: mindenféle otthonkákra, kizárólag műszálas pongyolákra leltem, amelyekből azóta gyűjteményem lett. Ezek a ruhák egyszerre nagyon intimek (otthon hordjuk őket vagy hálóingre feldobva), másrészt nagyon díszesek, zártak is készülnek, és általában elfogadottak, ha nem is utcai öltözéknek, de a gangon vagy a bejárati ajtóban.

Városkép, egyszerre
fotósorozat, 60x80 cm, 2013

A Városkép, egyszerre című fotósorozat darabjai kollázsok: jellegzetes kelet-európai városjelenetek fekete-fehérben, amitől a mai képek archívnek tűnnek, és amelyek komor hangulatába a korra annyira jellemző színes nejlonpongyolák beavatkoznak – kiegészítik, ahogy a kettő is egyszerre létezett.

Nők, pongyolák

videó, 3'13, 2013, a Kertes házak utcája című film részleteivel (1963, rend. Fejér Tamás, szereplők Bara Margit, Gábor Miklós)

Az installációhoz tartozik a Nők, pongyolák (2013) videó, a Kertes házak utcája című 1962-ben készült magyar film néhány részletével. Az ismétlődő jelenetekben a férfi főszereplő körül két nő látható pongyolában, háziruhában. Elhangzik néhány mondat is, ami összefoglalja a nők történetét, és tágabban jellegzetes női szerepekre utal (megunt, belenyugvó feleség és bezárt életéből kitörni vágyó asszony).

Edít képei installáció 2013

poszterek: 100*200 cm, 40*60 cm,
hanginstalláció mp3-ban, 1'39

Edittel a munkára készülődve beszélgettünk arról, hogy egy városban sétálva a teret nemcsak fizikailag éljük meg, hanem emlékek, ott történt események, hangulatok is eszünkbe jutnak vele kapcsolatban; szinte egyszerre létezik a két tér, a valóságos, és egy szubjektív, a magánéletünkhöz kötődő másik. Edít összeírta történeteit kedvenc és félelmetes helyeiről a Budapesten; amelyekhez én saját fotókat illesztettem. A hangfelvételen aztán Edít összehasonlítja a kiválasztott képeket (amelyek kisebb-nagyobb formában a falon és a földön láthatóak) az eredeti helyszínekkel, mesél szubjektív Budapestjéről.

Portré Sophie Müllerről 2012

fotósorozat, digitális print akvarellpapírra, 40x53,5 cm, 2011-12

Az idegen nőkről készített portrékkal párhuzamosan elkezdtem ismerős nőkkel is különböző, nem hagyományos portrékat készíteni. Sophie Müller portréja nem konkrét női arcképekből áll. A bemutatandó személy álnevet választott és azt szerette volna, ha nem ő jelenik meg a portrékon, hanem intim lakóközege, tárgyai. Fél éven át fotóztam véletlenszerűen otthagyt vagy rendberakott tárgyait, a konyhában ottmaradt-ottfelejtett csendéleteket, amelyeket a lakásról, az otthonáról szóló szöveg is kiegészít. Ha már ennyire rejtőzködő személyiség, akit bemutatok ebben a munkában, igyekeztem a távolságtartást egy technikai megoldással még erősíteni. Ahelyett, hogy normális fotópapírra nyomtattam a képeket - ami a fotó realitás érzetét húzta volna alá, meg akartam változtatni az érzékelést. Ezért akvarellpapírra printeltem a csendéleteket, a vastag papír beszívta a festékréteget és rusztikus felületével megváltoztatja magát a fotót is. A végeredmény hatásában a fotó és a grafikai nyomat között van, a néző nem biztos benne, hogy a valóságot látja-e, vagy valamilyen manipulált, fiktív képet.

Sophie Müller konyhája

Nagyon kevés személyes emlék. Nagyon kevés családi emlék : egy csipketerítő, puha meleg fölt.

Berendezett és kitalált, de aztán mégis átmeneti. Mindig tiszta és üres.

Emlékeztet egy működő konyhára, amiben húst vágják, sütnek-főznek. (Késkollekció) csak kicsit fenyegető.

Glettel fal, néhol az előző rétegekkel. Festői foltok, direkt.

Konyha, az esték színtere : bor, zene, tévé, körömlakk, illóolaj, papírok.

Németalföldi csendéletnek berendezett konyha. Gyakran esik, szürke, álmos fények.

Hétköznap használatos pár tárgy. Különleges alkalmakra szánt – sohasem használt - tárgyak. Kiválogatott tárgyak. Bevált praktikus használati tárgyak.

Szokásos reggel, a megszokás biztonsága. Sietős reggeli félóra - teljes esti program. Sok minden itt történik.

Ez a növény csúnya. Elvben túlél, felhasználják (soha senki).

Sietős reggel : rádió, reggeli, vasalás, a kulcs ledobva. Az a kulcs tegnap este egy másik szobában esett le a padlóra.

Személyes tárgyak véletlenszerű kavardása, felfedezés minden reggel.

Otthagytott élelmiszerek, de katonás rendben.

Gudrun - egy táncosnő története 2012

fotók akvarellpapírra nyomtatva, 13*18cm, 15*21cm, 40*50cm, 50*80cm, videó, 6'10perc

Az atipikus portrék sorában Gudrunnal, az egykori NDKs táncosnővel, aki a legendás Friedrichstadtpalast táncosa volt a 80-as évek elején, egy videót készítettem és személyes archívumából fotóztam akkori életének jeleneteit. A 80-as évek már történelem – főképp a Fal lebomlásával bekövetkező változások miatt – Gudrun mintha ki sem mozdulva a városából két különböző helyen/helyzetben élt volna.

Az installációs terv szerint a videót nem egyszerűen vetítem egy projektorral, hanem kiegészítem egy installációval : a falakon a róla készült fekete-fehér portrék, alatta pedig egy asztalon összegyűjtve különböző dokumentumokat lehet nézegetni (a tánckarról, a műsorokról, a kosztümökről), miközben kisméretű monitoron látható a vele készített interjú – mint egy archívumban, úgy nézelődhet a látogató a Gudrun életét bemutató dokumentumok között. Az installációban összekeveredni látszik múlt és jelen: az eredeti dokumentumok közé saját készítésű, mai fotókat helyeztem a táncosnőről és mai berlini környezetéről. Ugyanakkora most készített nagyméretű portrék fekete-fehérek és vastag akvarellpapírra vannak nyomtatva, ami régies hatást kölcsönöz a munkának.

Olyan volt, mintha a Paradicsom a Földön lenne. Ez egy álom beteljesedése, ami talán sok lánynak megvolt: szépen kisminkelve megmutatni magát, és szépen mozogni hozzá.

A Friedrichstadtpalastban a kosztümök tényleg szabadosak voltak, de nagyon elegánsan és finoman. Szóval én soha sem éreztem illetlennek. Mindig volt bennük egy bizonyos elegancia, egy finomság, amiben az ember jól érezte magát.

...és különböző témák. Most nem emlékszem pontosan, a programfüzetben kellene utánanézni. Nyári és téli változatok, vagy például egy vizikép, vagy itt például egy sportkép. Mindig nagyon kreatív volt. Az ember egyszerűen kitalálta, hogy mi passzol a zenéhez, mi passzol a koreográfiához és aztán a munkatársak elkészítették a különböző képeket hozzá. Azt hiszem, hogy ott még nagyon sok minden ösztönös megézés volt. Mialatt ma annyi másolás van. A másolás biztos lehetséges volt akkor is, de ezt ma már nem tudom megítélni, hogy honnan származtak – mert akkor nekünk minden mindig új volt.

....amikor pont hozzám ért, az volt az újságban. Ez a másik oldalról, amikor aztán közel volt. Ez jött le az újságban. Ezt viccesnek találok mert épp azért akartam itt belül lenni, hogy benne legyek az újságban. Ez olyan párhuzamos történetnek tűnt nekem. Még egyszer egykori fotók a Palastról. Régen egy cirkusz volt. Ez valaki más.

És a folytonos változások minden három hónapban, mindig új munkatársakat, különböző országokból megismerni, azt nagy gazdagságnak (értéknek) éltem meg. Nagy változatosság, nagy gazdagág volt annyi embert megismerni – ez egy nagyon intenzív, nagyon érdekes, szép és jó időszak volt.

... mindig megmondták nekünk, hogy legyünk, hogyan működjünk – egy csoportban ez így megy. Fontos, hogy ez egységet kell közvetíteni/ mutatni. De vannak, akiknek létszükségletük, hogy kifejezzék magukat, vagy egyszerűen van egy belső ellenállás, hogy ne olyanok legyenek, ahogy azt mások elképzelik. És pontosan ezt fedeztem fel magamnál. Igen, ha az ember többé már nem lehet egyéni és nem hozhatja magát, hanem tényleg mindenben pontosan ugyanolyannak kell lennie,, ez valakinek lehetséges, és valakinek nem megy...

Elmentem [onnan], mert tényleg fontos volt számomra. Nem, mert meghívtak egy csoportba, hanem mert ez tényleg fontos volt számomra. És nem, visszamenni nem igazán akartam, mert tanítani akartam, és valami újat megtapasztalni.

Aztán elkezdtem tanítani, ezt is akartam. Képeztem magam. Aztán még valaki visszahívott a színpadra, úgyhogy akkor még egy évig színpadon voltam. És aztán jött a rendszerváltás, és mindennek vége lett.

Szóval a rendszerváltás nekem egy bukás volt valójában; érzelmileg, pénzügyileg és a jövőbe vette hitem szempontjából is. Olyan volt, mint egy vágás – és mindennek vége!

1976 óta vagyok itt. Bennem ez [a város], már nagyon egygyé vált. Egy barátom miatt éltem Nyugat-Berlinben, de mindig oda-vissza jártam. Igazából lakni mindig is Kelet-Berlinben laktam, különböző helyeken. Jól megnéztem a nyugati részt, ott is otthonosan éreztem magam, de így a kettő összefűzve az igazi számomra. Nem vagy-vagy.

Először az érdekelt, hogy a középpontban álljak, a High Society-t megismerjem. Aztán megismertem és arra gondoltam, hogy inkább a háttérben dolgoznék. És el is akartam költözni – ezért lakom kijebben.

Szívesen jövök a belvárosba, és inkább embereket tanítok. Sokáig volt egy táncsoportom, akik aztán fel is léptek, de én nem léptem a színpadra velük, mert ez nem volt már fontos nekem. Néhány szerepet még elvállaltam, hogy a színpadot viszontlássam. De aztán az annyira fejlődött, hogy ma már inkább a felhalmozott értékből, az élményekből alkotok, és kvázi hagyom, hogy a munkámat befolyásolja. Ez működik, és lassan egy másik irány körvonalazódik.

Anyu 2013

Bútorok bársonnyal bevonva (étkezőasztal székekkel, használati tárgyak, polc)
Minden reggel, videó, 2'12, 2003

Az installáció egy szobarészlet, terített asztallal és könyvekkel a polcon. A teljesen hétköznapi tárgyak bársonnyal vontam be, és ettől hatásuk teljesen átalakul: a geometrikus formák, éles asztalsarkok mind puhává, lággyá, keresebbé válnak; amit még fokoz is a meleg- bágyadt bézs szín.
A nők hagyományos, otthonteremtő szerepéről van itt szó: a bársonnyal bevont bútorokkal és használati tárgyakkal vizuálisan szeretném kifejezni, ahogy a nők / anyák jelenlétükkel, simogató gondoskodásukkal egy bármilyen lakást otthonná változtatnak – még ha ez áldozatokkal, unalmas órákkal is együtt jár.

Minden reggel
videó, 2'12, 2003

Nők, pongyolák installáció,
Kultur im Bunker, Bréma, 2013

25 szabóbabán pongyolák, **Városkép, egyszerre** fotó-
sorozat, 60 x 80 cm, **Nők, pongyolák** videó, 3'13, 2013

- Mikor jössz haza?
- Még nem tudom, talán egy hét múlva.
- Sose tudod.
- Sose tudom.

- Szervusz Panni! Te már mész?
- Megyek.
- Én megint úgy el vagyok késve. Mit veszel?
- Talán egy kis káposztát, még nem tudom. Majd amihez kedvem lesz.
- Jó neked, szívem. Bezzeg én... amire futja.

- Most mértem, két centit nőtt három hét alatt.
- Gyönyörű.
- Már majdnem beszél. Piacra mész?
- Igen.

- Jaj, képzeld, micsoda ramazuri volt nálunk tegnap!
- Az uram sem értette, én sem. Hát mi a fenének vesznek televíziót, ha nincs pénzük? Hát nem igaz? Én megmondtam nekik, hogy soha többé egy vasat nem adok nekik kölcsön, de még egy deka sót sem! Ti hogy vagytok?
- Köszönöm, jól.

- Az urad sokat dolgozik?
- Sokat.
- De van is látszatja!
- Jó munkát, szervusz!

Nők, pongyolák

videó, 3'13, 2013, a Kertes házak utcája című film részleteivel (1963, rendezte Fejér Tamás, szereplők Bara Margit, Gábor Miklós)

Álmodozás 2010-11

5 fotó, 90 x 70 cm

A kiállítás még az előtérben kezdődik. Némileg kapcsolódva a második részhez, ahol a BTM történeti kiállítására is becsempészttem munkákat, itt a képtár néhány műtárgyát cseréltem ki ideiglenesen egy fotósorozatra. Az Oratórium előtti részen Barcsay Jenő Asszonyok című nagyméretű szénrajzával szemben felállítottam a magam nősorát : az Álmodozás (2010-11) című fotósorozatban, ahogy Barcsaynál is, nem beazonosítható, konkrét személyeket látunk. Az ő monumentális, lendületes formavilágú sorával párhuzamosan sorakoztatom fel az én nőalakjaimat, akik várakoznak a nagyvárosi nyüzsgésről tudomást sem véve, elgondolkozva. Látszólag csak bambulnak, miközben lehet, hogy ahogy ez ebben az állapotban gyakori, éppen fontos kérdéseket gondolnak át.

A portrékat többnyire Berlin közterein készítettem. Ami engem érdekelt, az nem akkor „elkapni” a szereplőnőket kamerámmal, amikor „felvértezve” lépnek a külvilág elé – céltudatosan munkába igyekeznek, az iskola előtt várják a gyereküket, vagy hétvégén kiöltözötten korzóznak. Azokat a pillanatok szerettem volna elkapni, amikor teljesen magukénak érezve a publikus teret, nem véve tudomásul a társadalmi elvárásoknak, szokásoknak és kötelezettségeknek használják azt. Amelyekben az intimitás pillanatokra felülkerekedni látszik a város objektivitásán.

A mai városokban az ember kétféle tevékenységre van kárhóztatva: vagy aktivizálja magát, felkerekedik, használja a funkcionális közlekedési útvonalakat, amelyek biztonságosak, viszont zártak és kanalizáltak vagy pedig bezárkózik a privát szférájába, otthon.

Olyan ritkán van az az érzésem, hogy nem idegenként, „harctérként” tekintünk közvetlen lakó környezetünkre, a városra, ahol élünk, hanem elengedjük magunkat benne, saját területként éljük meg.

Ahol akár háziruhában is mutatkozunk, vagy úgy viselkedünk, mintha a lakásunk négy fala között lennénk ; mint amikor leszaladunk a boltba a sarokra valamiért pizsamára vett kabátban, kutyasétáltatáskor, a házak gangján, az ablakon kihajolva, beszélgetve egy járókelővel, vagy a sarki kávéházban ébredve; a legnagyobb természetességgel és otthonos érzésekkel. A képeken utcán várakozó, unatkozó nőket látni, akiket álmodozás, bambulás közben fényképeztem le. Közös bennük, hogy az álmodozót kiszakítják aktuális közegéből, eltávolítják a pillanatnyi ingerektől, hatásoktól és gondolatoktól, pillanatnyi szünetet adva ezzel. Ez az állapot, amikor tulajdonképpen semmire sem gondolunk, agyunk kikapcsol, átmeneti üresjáraton van – de ez csak kívülről tűnik így, igazából ezekben a majdnem öntudatlan pillanatokban agyunk váratlan összeglásra, probléma-megoldásokra képes.

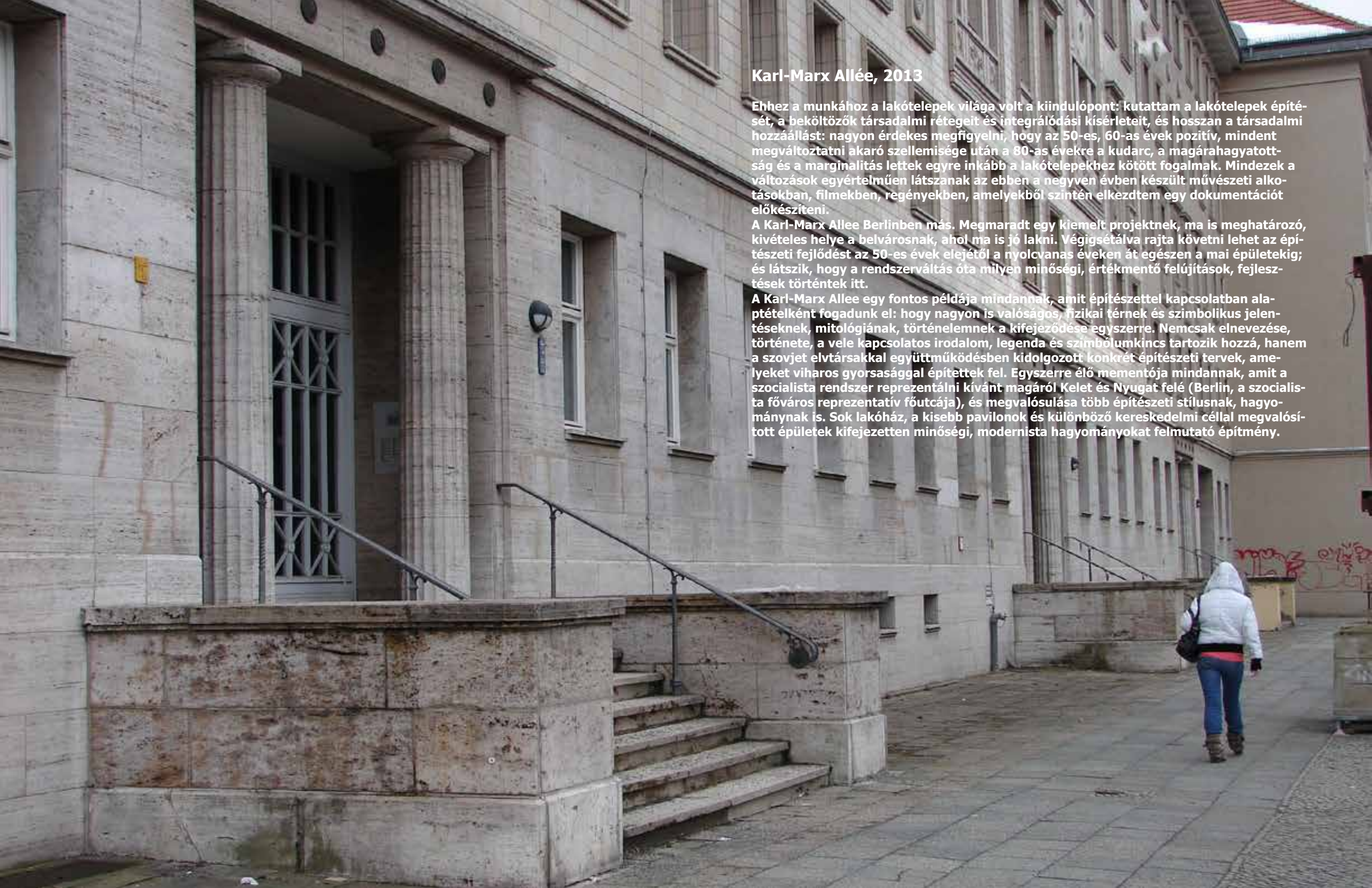
LAKÓTELEP

Karl-Marx Allée, 2013

Ehhez a munkához a lakótelepek világa volt a kiindulópont: kutattam a lakótelepek építését, a beköltözők társadalmi rétegeit és integrálódási kísérleteit, és hosszan a társadalmi hozzáállást: nagyon érdekes megfigyelni, hogy az 50-es, 60-as évek pozitív, mindent megváltoztatni akaró szellemisége után a 80-as évekre a kudarc, a magárahagyatottság és a marginalitás lettek egyre inkább a lakótelepekhez kötött fogalmak. Mindezek a változások egyértelműen látszanak az ebben a negyven évben készült művészeti alkotásokban, filmekben, regényekben, amelyekből szintén elkezdtem egy dokumentációt előkészíteni.

A Karl-Marx Allee Berlinben más. Megmaradt egy kiemelt projektnek, ma is meghatározó, kivételes helye a belvárosnak, ahol ma is jó lakni. Végigsétálva rajta követni lehet az építészeti fejlődést az 50-es évek elejétől a nyolcvanas éveken át egészen a mai épületekig; és látszik, hogy a rendszerváltás óta milyen minőségi, értékmentő felújítások, fejlesztések történtek itt.

A Karl-Marx Allee egy fontos példája mindannak, amit építészettel kapcsolatban alapítésként fogadunk el: hogy nagyon is valóságos, fizikai térnek és szimbolikus jelentéseknek, mitológiának, történelemnek a kifejeződése egyszerre. Nemcsak elnevezése, története, a vele kapcsolatos irodalom, legenda és szimbólumkincs tartozik hozzá, hanem a szovjet elvtársakkal együttműködésben kidolgozott konkrét építészeti tervek, amelyeket viharos gyorsasággal építettek fel. Egyszerre élő mementója mindannak, amit a szocialista rendszer reprezentálni kívánt magáról Kelet és Nyugat felé (Berlin, a szocialista főváros reprezentatív főutcája), és megvalósulása több építészeti stílusnak, hagyománynak is. Sok lakóház, a kisebb pavilonok és különböző kereskedelmi céllal megvalósított épületek kifejezetten minőségi, modernista hagyományokat felmutató építmény.

Karl-Marx Allée
fotósorozat, 2013

Karl-Marx-Allée Gold 2013

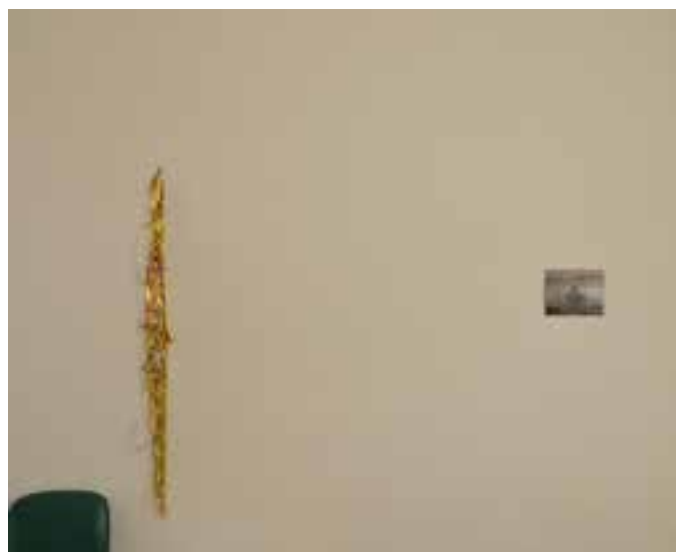
fotósorozat , 15*21 cm, matt üveg alatt

Egy négy részből álló fotósorozatot készítettem, amely mindegyikén, mint kicsit oda nem illő elem, feltűnik egy csillogó tárgy, az arany egy inkább fáradt sárga árnyalata. Különben hétköznapi lakásbelsőket, sarkokat, lépcsőházat látunk, de ez a kicsi feltűnő szín kihúzza a realitásból és manipulált, mesterségesen berendezett hatásúvá teszi a fotókat, mintha valaki utólag tette volna oda azokat a tárgyakat.

A képek kis méretűek, az intim témához jól illik az alig A4-es méret, amelyhez közel kell lépnünk, hogy lássuk jól. Ezt elsőre némiképp zavarja a különleges mattan átlátszó plexilemez, ami a képeket egy szürkés árnyalattal vonja be. Direkt nem szerettem volna számítógépben manipulálni a fotókat, és ott bevonni bármilyen szürke réteggel – de hogy a keret adja „élőben” hozzá ezt a régies effektet hozzá, az csak kiemeli a témát. Hogy bár az egykori Kelet-Berlinre már rá sem lehet ismerni (ahogy a közép-európai nagyvárosok nagy részét is sikeresen fejlesztették, átépítették az elmúlt két évtizedben), de egy-egy jellegzetes lakónegyedben mégis vannak elemek, pontok, amelyek miatt mindig jelen van a múlt.

A friss, csillogó arannyal ellentétben, munkámban a berlini arany kicsit fáradt, halványabb sárgás, ami szomorúság hangulatot kölcsönöz az üres -mindig ember nélküli lakásbelsőnek vagy utcaképeknek.

Karl-Marx-Allée Gold 2013
fotósorozat , 15*21 cm, matt üveg alatt

**Véletlen csendéletek, élet az előcsarnokban
fotósorozat, vetítés, 2014**

Az installáció különböző médiumokkal létrehozott elemekből áll. Egyrészt a fentebb leírtak logikáját követve fizikailag jelenítem meg a helyet, konkrét fotókkal, videókkal, tervrajzokkal, néhol dokumentarista jelleggel a helyet. Másrészt ettől elvonatkoztatva, egy szimbolikus jelentést szeretnék bemutatni, ami nemcsak erre a konkrét városrészre, de a modernizmus lázas lakótelep-építészetére és az odaköltözők közösségére reflektál, amely igyekszik megjeleníteni mindazokat a vágyakat, történeteket, amelyek ehhez az építészeti térhez kapcsolhatóak.

A Karl-Marx Allée-n készített fotósorozat és könyvtári kutatás után másik, szubjektívebb szemszögből is szerettem volna vizsgálni ezt a negyedet: ezért két hónapra kibéreltem egy szobát az egyik 50-es években épült bérpalotában, hogy a mindennapokat is rögzíteni tudjam. Itt készítettem egy új fotósorozatot a hallban: minden alkalommal, amikor valaki meg akart szabadulni feleslegessé váló tárgyaitól, kitétte az elegáns márványcsarnokba, ahol aztán mindenki szabadon válogathatott és általában gyorsan eltűntek a tárgyak. Ez a tevékenység, mint mesélték az idősebbek, régi, NDKs szokás maradványa, a (kevés) saját tulajdon megosztása. Az új munkában egyrészt ez az öntudatlan komponálás érdekelt, amivel a lakók esztétikusan elrendezgették a köznek szánt ajándékaikat (mert a notórius rendetlenek után mindig érkezett valaki, aki miközben átnézte a dolgokat, szépen elrendezgette őket, mint a kiállítási tárgyakat), amit összevetek a németalföldi csendéletek pontosan kiszámított beállításával, másrészt, ami érdekelt, az a nagyvárosban, egy óriási lakótömbben létrejövő közösségi élmény, a megosztás gesztusa.

Németalföldi csendéletek kapcsán mindig érdekelt, hogy ott minden beállított, kiszámított, mintha megállt volna az idő. A véletlenszerű csendéletek az előcsarnokban óráról változtak (majd eltűntek), és ha hordoznak is valamilyen jelentést, kifejezik is, hogy például kik laknak a házban, milyen típusú ruhákat hordanak, milyen könyveket olvasnak, miről gondolják azt, hogy eléggé értékes annyira, hogy még használatlan is fontos lehet valaki másnak; akkor is éppen az ellentéte, mindenfajta komponáltság nélkül „készültek” ezek a tárgye gyűttestek.

Ahogy fotókat is párban mutatom be, egymás mellett vagy egymás után vetítek képeket. Egy diavetítést akarok készíteni a különböző képekből, amelyben a kitett tárgyakat megpróbálom értelmezni a németalföldi festmények ikonográfiája szerint. A könyvek (és a regénycímek, témák), ruhák, üvegek és a közösség, a segítség gesztusa mind egyértelműen átfordítható középkori ikonográfiára, van megfelelője naturálisan ábrázolt tárgyként és rajzolt szimbólumként egyaránt. Ezeknek a régi és mai elemeknek az összekeverése kiad valamilyen folytonosságot múlt és jelen között. És valamilyen biztonságérzetet is: egy szürkének, ridegnek mondott panelépületben is működik valamilyen régenvolt közösségi élmény és tetten érhetőek emberi gesztusok.

A beiktatott grafikák, szimbólumok, az adakozás, közösséggé kovácsolódás folyamatát boncolgatják: miért adakozunk? Miért jó érzés? Miért jó megosztani tárgyainkat másokkal? Mennyire vagyunk ebben empátikusak és felelősségteljesek (csak olyan tárgyakat kínálunk fel, amelyek még jó állapotban vannak, és nem azokat, amelyekről meg akarunk szabadulni, bár már ki kellene dobnunk)?

A néző a vetítést nézve, ahol festményrészletek, grafikák és a fotósorozatomból váltakozó képei olyan párhuzamokat, ellentétpárokat lát, amelyek reményeim szerint rögtön egyértelműsítik a csendélet – véletlenszerű tárgye gyűttest kérdését, a benne megbújó folyamatosságot. Egymás mellett vetítve, egymás után látva a képeket ez elindíthat a nézőben egy asszociációs fonalat, ami akár a középkori ikonográfia ismerete nélkül is működik.

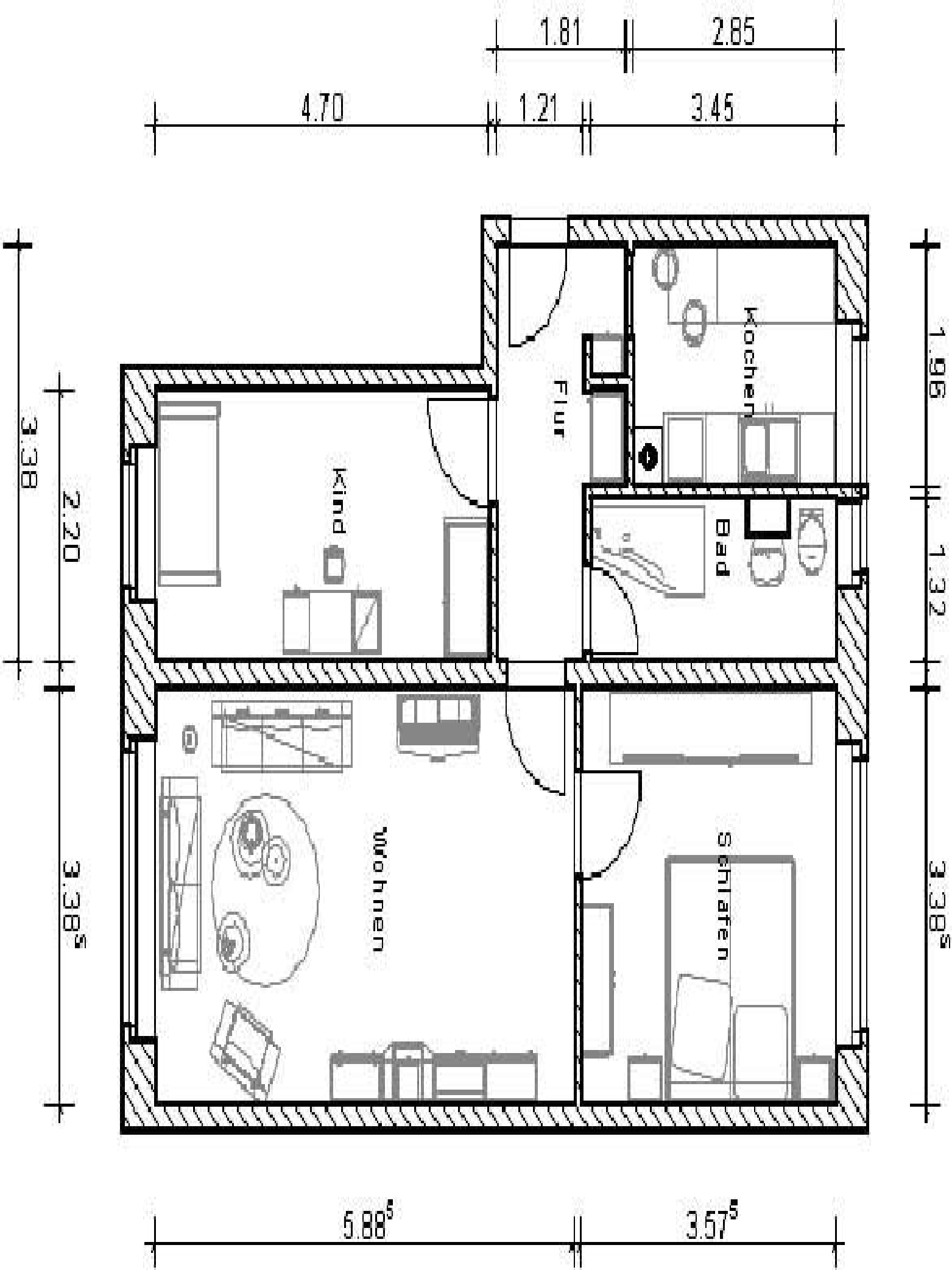

A véletlenszerű csendéletek-munkát Budapesten folytattam. Márciusban Szemző Zsófia képzőművész és Csatlós Judit kulturális antropológus Co-op néven egy egyhónapos periódusra elvállalta a programszervezést egy VII. kerületi egykori bolthelyiségben. Berendezkedtem a bolthelyiségben, mint egyfajta adományboltban, amelyben le lehet adni és elvinni a nem szükséges tárgyakat. Itt már a klasszikus csendéletfestészetet követve én is építettem a képen látható helyzeteket, a véletlenszerűség legfeljebb a videóhoz használt darabok átgondolatlan, véletlenszerű ledobása hozott a végén.

Az adakozás, megosztás gesztusa, ami kötelező volt a szocializmusban, a közös tulajdon ami meghatározó volt tovább él ma is, csak kap egy más jelentést: a jótékonyosság, a bevonás azt az illúziót adhatja, hogy egy közösségbe tartozik az adakozó és a megadakozott. Valószínűleg azért olyan népszerű manapság mindenfajta odafigyelés, adakozás, az adományboltok használata, mert hidegnek, személytelennek mondott nagyvárosi közegünkben egészen csodálatos módon köt össze intimen embereket egy-egy pillanatra. A Karl-Marx Allée hatalmas tömbházában, mint egy család osztottuk fel egymás között a közösnek szánt tárgyakat, ezek aztán vándoroltak egyik lakásból a másikba, ahol még új funkciót kaptak. Ugyanaz a tárgy akár különböző lakásokban bukkanhatott fel: a különböző lakótelepi lakásokba bejutva ugyanolyan megoldásokat, tárgyakat hozva, mint egykor.

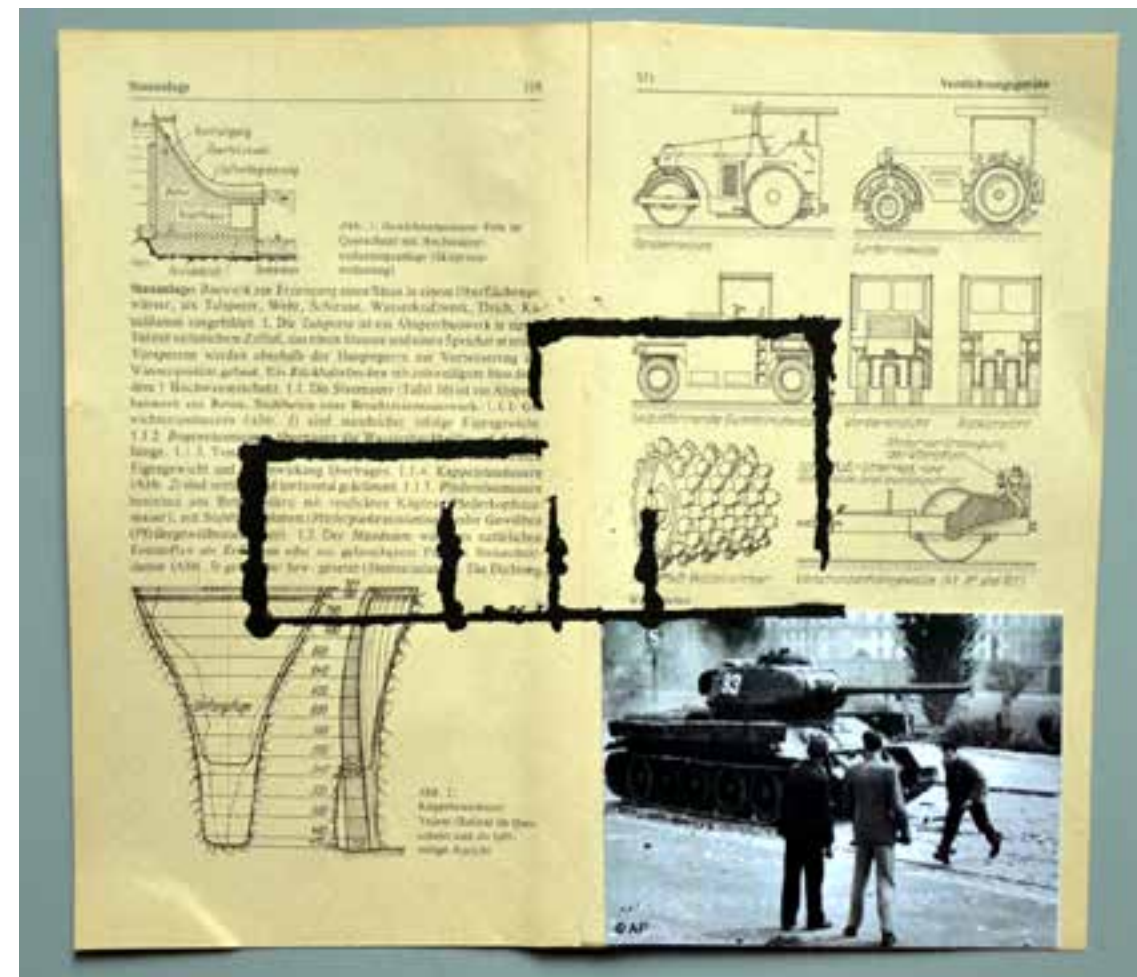
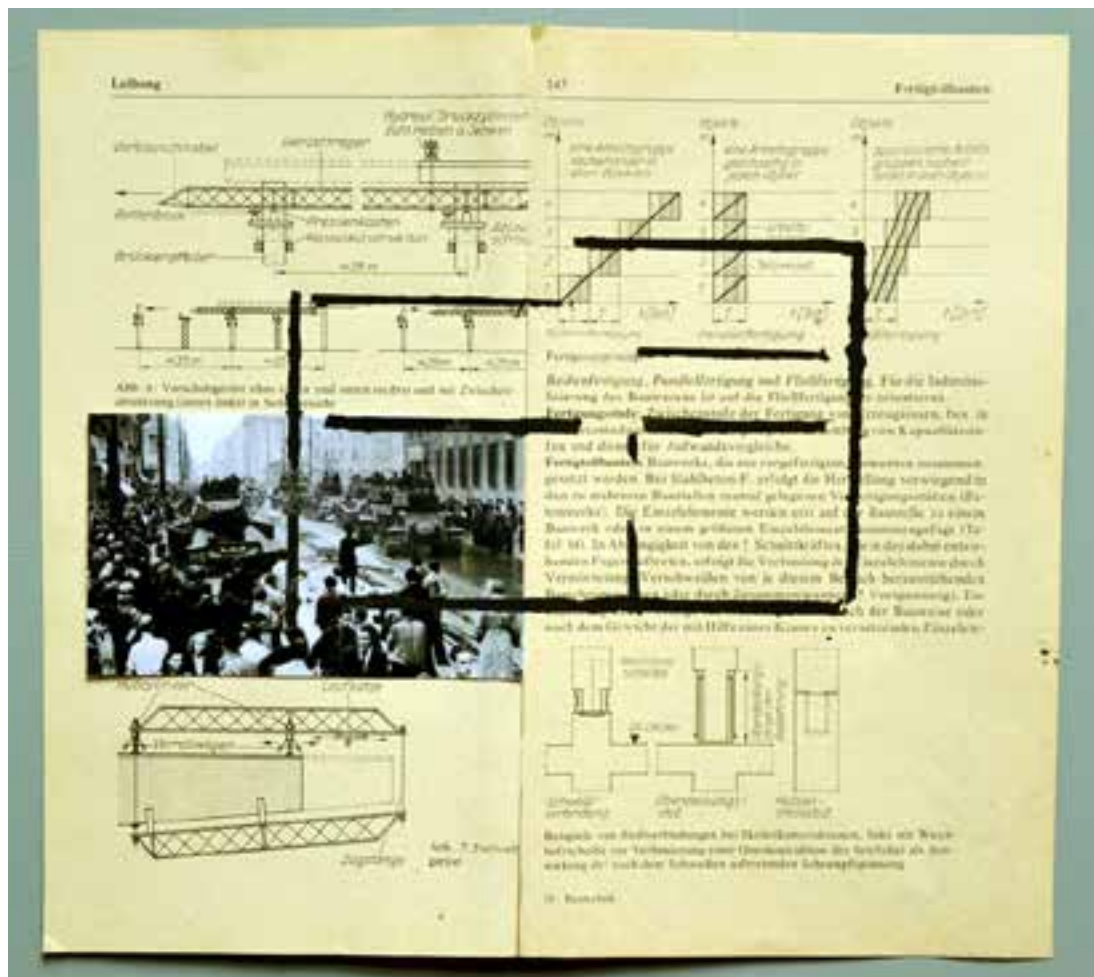
Véletlen csendéletek - folytatás a COOP-ban
fotósorozat, rövid videók, 2014

Épületgrafika – grafikai lapok, 2014

Berlinben vásároltam egy 60-as évekbeli kelet-német építészeti lexikont, amelynek lapjait egy egy grafikai sorozathoz (nyomatok) használtam fel. A különböző oldalszámú, illusztrált oldalakat összeragasztottam, kollázsolt lapokat készítettem, amelyeket alapnak használtam a rájuk kerülő nyomathoz. A lapokon a különböző építészeti eljárások illusztrált leírása, szakkifejezések és az építésnél használt gépek működésének kimerítő magyarázata található. A kollázs során mindegyik lapba becsempészttem valami oda nem valót: hol egy a rossz építési technika miatt később lerombolásra ítélt épületet a Karl-Marx Allée-n, hol egy képet a berlini fal által kettéválasztott lehetetlen és drámai utcaképről. Mint kis bezavaró effektet a rendszerben, úgy simulnak bele a lap egészébe ezek az oda-nem-való vizuális elemek, a rendszer apró hibái. Berlin esetében a politika, a történelem kíméletlenül meghatározta az építészetet; de ezek az apró, de annál zavaróbb hibák mindkét rendszerben, Nyugaton ugyanúgy egyre meghatározóbbá váltak: a modernizmus kifulladására, a háború utáni optimizmus és tömeges építkezések, lakótelepek ott is egyre inkább csak problémákat okoztak, kudarcot vallottak.

A kollázsokra valamilyen manuális módon szerettem volna még beavatkozni, valamilyen jelet hagyni. Ez lehetséges lett volna kézi rajzzal, vagy valamilyen képet rányomni. Végül a technika a pecsételéshoz hasonló lett: a Karl-Marx Allée és más lakótelepek, gigaépítkezések alaprajzai, a panelek egymáshoz való elhelyezkedése került, úgy, hogy hatásában mintha lepecsételtem volna a kollázsokat. Ezt a kettősséget szerettem volna a munkákon: a kollázsok könyvlapok, kivágott képek, amelyekre egy emberi gesztus kerül a festéknymokat hagyó, kicsit kiszámíthatatlan nyomatkészítés folyamata során.

Épületgrafika, 2014
kollázs

Asztal szőttessel

installáció, 2014

A lakótelepes munkához konkrét és átvitt értelemben kapcsolódó tárgyakat szerettem volna kötni: alaprajzokat, fotókat, maketteket, tárgyakat. Utalni akartam a típusra, a sorozatra, az egyformaságra; hogy a panelépítészetben minden lakásban ugyanaz van ugyanazon a helyen, és a szocializmusban zömmel ugyanolyan tárgyakkal is rendezték be a lakásokat, választék nem lévén, tehát egyféle (vagy nagyon hasonló) vizuális világ létezett. Elkezdtem olyan tárgyakat gyűjteni, ami a szocializmus hiánygazdasága alatt valószínűleg minden egyes lakótelepi lakásban -az azonos tételrendezésnek köszönhetően- ugyanott voltak megtalálhatóak. Ilyenek például a hosszúkás, virágos terítők, amelyek kézművességre utaló, de géppel kivitelezett rajzolata tipikus szocialista dekorációnak tűnik. Ezeket a szőttéseket a kor jellegzetes, hosszúkás, esztergált lábú dohányzóasztalaihoz kapcsolom. Az asztalok szürkék, amivel beleolvadnak a szintén szürkére festett falba, ahová fel vannak csavarozva.

Ezek az egyébként nagyipari tárgyak magukon hordozzák a kor kedvelt hobbijának, a kézimunkázásnak a családi jellegét. Válogatva a terítők között látható volt a különbség a tényleg otthon varrt - hímzett (gyakran nagyon csúnyán kivitelezett) darabok és a különböző szövetkezetekben, nagy mennyiségben készített darabok között.

A lakótelepi szürkeségben ez a fajta majdnem-kézi minta, amit a különben egyszerű szövetdarabra rávarrtak, az otthonosság, az intimitás ígéretét hordozza. Azok a háziasszonyok, akik nem olyan ügyesek, vagy nincsen idejük kézimunkázni, mégis büszke tulajdonosai lehettek efféle kvázi-kézműves tárgyakkal.

A hosszúkás terítőket az asztalokkal szeretném összekapcsolni, amelyeket nem szokásos helyén a padlón, hanem relief-szerűen térplasztikaként a falra csavaroznék és szürkére lefestve. Így elveszítik a kisbútor jellegét, és csak, mint a kor tipikus formái működnek tovább. Az egységes szürke szín miatt (a falon, a bútorokon) csakis egy formai játékká válnak, amelyek jellegzetes formájukkal, esztergált lábaikkal kifejezik a kort, és az első meglepetésen túl (mégiscsak asztalok a falra applikálva, szürke színükkel beleolvadva a szürke falba), így egyben (5-8 darab egy falfelületen) egy nagyméretű reliefnek tűnik – ami szintén jellegzetes iparművészeti megnyilvánulása a kornak.

Miért használom ezeket az jellegzetes, korhű textileket? Semmiképpen sem nosztalgiából, és nem is szeretnék túlságosan, túl sokáig a közelmúlt tárgyait elemezni. Ami a pongyoláknál, és itt is érdekel, az a tipikus, jellegzetes giccses hétköznapi tárgyak, amelyek mégis meghatároznak egy kort, amelyek előképe - a pongyoláknál a háború előtti selyemcsodák vagy a terítők esetén az igazi, kézzel hímzett, népművészeti terítők egy felhígított, gyárilag sok tízezer példányban utángyártott, modernizált változata. A giccs, a felhígított verzió, ami azzal a hamis illúzióval kecsegteti vásárlóját, hogy pótolhatja az eredetit és értékeset. Mindeközben vicces torzulások, önkéntelen gesztusok kísérték a kialakuló vizuális világot, tárgykultúrát (mint a 70-es évekből hippimintás nagymama köntösök).

Ez az egész ellentétes tárgykultúra azért is témája munkáimnak, mert jól reprezentálja, életszerűen mutatja be, ahogy nagyon is drámai vagy filozofikus témák egyszerre vannak jelen a leghétköznapibb tárgyakkal. A legkisebb tárgyban is benne lehetnek nagy ideoló-

